

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

8 Ιανουαρίου 2019

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Εναρκτήρια Έκθεση στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης – ΣΠΕΛ

«ΠΡΩΩΡΑ ΠΑΡΩΝ: ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΣΑΒΒΑ (1924–1968)»

(31 Ιανουαρίου – 31 Μαρτίου 2019)

Το έργο της ανακαίνισης του κτηρίου ΣΠΕΛ, στην καρδιά της παλιάς Λευκωσίας, έχει ολοκληρωθεί, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός σημαντικού έργου πολιτιστικής υποδομής: της νέας Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Τέχνης – ΣΠΕΛ. Ο καινούργιος αυτός χώρος ανοίγει για πρώτη φορά τις πύλες του στις 31 Ιανουαρίου 2019, παρουσιάζοντας μια μεγάλη ερευνητική έκθεση αφιερωμένη στον Χριστόφορο Σάββα (1924–1968), σε επιμέλεια του Jacopo Crivelli Visconti. Η έκθεση αποτελεί συνδιοργάνωση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, Πολιτιστικές Υπηρεσίες και του Point Centre for Contemporary Art στη Λευκωσία, και υλοποιείται σε συνάρτηση με τη συμμετοχή της Κύπρου στην 58η Μπιενάλε Βενετίας (Μάιος – Νοέμβριος 2019), η οποία θα είναι αφιερωμένη στον Χριστόφορο Σάββα.

Ο Χριστόφορος Σάββα είναι, αδιαμφισβήτητα, ένας από τους πιο πρωτοποριακούς Κύπριους καλλιτέχνες του 20ού αιώνα. Στη διάρκεια της σύντομης καριέρας του δημιούργησε ένα εντυπωσιακό και εξαιρετικά ποικίλο εικαστικό έργο, που εκτεινόταν από την παραστατική ζωγραφική της δεκαετίας του '50 έως τους αφηρημένους πίνακες και γλυπτά, τις πειραματικές κατασκευές με σύρμα, τσιμέντο και κομμάτια από υφάσματα, τον σχεδιασμό επίπλων και τις αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις στη δεκαετία του '60. Η συνύπαρξη διάφορων τεχνοτροπιών και ο πλούτος θεμάτων και αναφορών που εμφανίζονται στο έργο του Σάββα, από την ελληνική και την αφρικανική κλασική τέχνη μέχρι τα κυπριακά χειροτεχνήματα, τη λαϊκή τέχνη, την Άμορφη τέχνη, την *Ποπ Art* και τα πρωτοποριακά κινήματα, φαίνεται να υποδηλώνουν ότι τα αυστηρά φορμαλιστικά ερωτήματα της τέχνης της εποχής δεν αποτελούσαν το κύριο μέλημά του.

Θα μπορούσε να πει κανείς ότι, ο πυρήνας της πρακτικής του μετατοπιζόταν διαρκώς προς ένα μέρος που βρισκόταν πέρα από τη μορφή και το περιεχόμενο κάθε μεμονωμένου έργου. Εξετάζοντας τη δράση του στο σύνολό της, δημιουργείται η αίσθηση ότι αυτό το «πέρα από» αποτελούσε το κεντρικό χαρακτηριστικό της ιδιαίτερης πρακτικής του καλλιτέχνη και του ρόλου του στην κυπριακή κοινωνία, καθώς και στο τοπικό καλλιτεχνικό σύστημα που άρχισε να οργανώνεται στα χρόνια μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου από τη Μεγάλη Βρετανία. Τον Μάιο του 1960, ο Σάββα ίδρυσε μαζί τον Ουαλό καλλιτέχνη Glyn Hughes την Γκαλερί Απόφαση, το πρώτο ανεξάρτητο πολιτιστικό κέντρο της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας, που σύντομα θα αποτελούσε το επίκεντρο της πνευματικής και πολιτιστικής δραστηριότητας στο νησί. Το 1968, ο Σάββα ήταν ένας από τους καλλιτέχνες που επιλέχθηκε για να εκπροσωπήσει την Κύπρο στην πρώτη συμμετοχή της χώρας στην Μπιενάλε Βενετίας, λίγες όμως μέρες μετά τα εγκαίνια πέθανε ξαφνικά στο Σέφιλντ του Ηνωμένου Βασιλείου.

Μέσα από περισσότερα από ενενήντα έργα, η έκθεση *Πρώωρα Παρών* θα παρουσιάσει την ιδιοσυγκρασιακή ποικιλομορφία της εικαστικής παραγωγής του Σάββα, αποτίοντας έτσι φόρο τιμής σε μια μεγάλη μορφή της κυπριακής τέχνης, επιχειρώντας, παράλληλα, έναν αναστοχασμό ως προς τους μηχανισμούς που οδήγησαν στη διαμόρφωση του εθνικού «φαντασιακού» στο περιβάλλον του νέου κυπριακού κράτους. Κάθε τέτοια

προσπάθεια χρειάζεται να αναγνωρίζει το γεγονός ότι η Κύπρος, όπως πολλά κράτη με αποικιακό παρελθόν, δεν είχε την ευχέρεια να διαπραγματευτεί το «μοντέρνο» κατά έναν επαρκή και αυτόνομο τρόπο, με αποτέλεσμα συχνά να εισέρχεται απευθείας στο «σύγχρονο» – τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την ιστοριογραφία και τη διεθνή προβολή της καλλιτεχνικής της παραγωγής. Έτσι, επανεξετάζοντας ένα κομβικό σημείο της πρόσφατης πολιτιστικής ιστορίας του νησιού, συντελείται ένα ουσιαστικό βήμα για την καλύτερη κατανόηση του σύγχρονου.

Η έκθεση αυτή υλοποιείται με την ευκαιρία της διπλής πεντηκοστής επετείου που σχετίζεται, αφενός, με τη συμμετοχή του Χριστόφορου Σάββα στην ιστορική πρώτη παρουσίαση της Κύπρου στην Μπιενάλε Βενετίας το 1968 και, αφετέρου, με τον θάνατο του σημαντικού αυτού καλλιτέχνη, την ίδια χρονιά. Σχεδιασμός έκθεσης, Studio Manuel Raeder. Συνοδευτικές εκδόσεις σε συνεργασία με Hatje Cantz και BOM DIA BOA TARDE BOA NOITE. Αποτελεί την πρώτη από μια σειρά εκδηλώσεων που θα φιλοξενοούνται στο κτήριο της νέας Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονης Τέχνης - ΣΠΕΛ, μέχρις ότου λειτουργήσει με το νέο καθεστώς του (υπό ίδρυση) Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης Κύπρου.

Η διοργάνωση τελεί υπό την αιγίδα του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, κ. Νίκου Αναστασιάδη.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΩΝ–ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ

Παρασκευή 1η Φεβρουαρίου

17:00 Ξενάγηση στην έκθεση από τον επιμελητή, Jacopo Crivelli Visconti (στα αγγλικά, με διαδοχική διερμηνεία προς τα ελληνικά)

18:30 Συζήτηση με τον επιμελητή και τους καλλιτέχνες Ανδρέα Χρυσόχο, Γιώργο Κυριάκου και Πόλυ Πεσλικά (στα ελληνικά)

Σάββατο, 2 Φεβρουαρίου

11:00 Συζήτηση με την Ghika Savva-Coyle και την Πωλίνα Νικολάου, γύρω από το υλικό του αρχείου της Christine Savva-Duroe, που παρουσιάζεται για πρώτη φορά στο πλαίσιο της έκθεσης (στα αγγλικά, με διαδοχική διερμηνεία προς τα ελληνικά)

12:00 Παρουσίαση από τον Αχιλλέα Δημητριάδη, Δικηγόρο, με θέμα «Το δικαίωμα παρακολούθησης των καλλιτεχνών στην κυπριακή έννομη τάξη» (στα ελληνικά)

12:30 Παρουσίαση της έκδοσης *Η Μνήμη του Αρχείου: ο Χριστόφορος Σάββα στον Κυπριακό Τύπο & Λογοτεχνικά Περιοδικά, 1954–1968*, BOM DIA BOA TARDE BOA NOITE, 2019, από τη συγγραφέα Μαρία Παντελή, κοινωνιολόγο (στα ελληνικά)

Πρόσθετες εκδηλώσεις που θα πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια της έκθεσης θα ανακοινώνονται.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ – ΣΠΕΛ

Αμμοχώστου 73, 1016 Λευκωσία

Εγκαίνια

Πέμπτη, 31 Ιανουαρίου 2018, 19:00

Διάρκεια

31 Ιανουαρίου – 31 Μαρτίου 2019

Ώρες λειτουργίας

Τρίτη – Κυριακή 10:00–18:00, Σάββατο 11:00–20:00 (κλειστή τις Δημόσιες αργίες)

Συνδιοργανωτές

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Πολιτιστικές Υπηρεσίες

Point Centre for Contemporary Art, Λευκωσία

Υποστηρικτές

Lellos P Demetriades Law Office LLC

Αλέξης Τσελεπής

moca.org.cy

info@moca.org.cy

pointcentre.org

info@pointcentre.org

REPUBLIC OF CYPRUS
MINISTRY OF EDUCATION
AND CULTURE

CULTURAL SERVICES

8 January 2019

PRESS RELEASE

Inaugural Exhibition at the State Gallery of Contemporary Art – SPEL

UNTIMELY ON TIME: CHRISTOFOROS SAVVA (1924–1968)

(31 January – 31 March 2019)

The SPEL building renovations, in the heart of old Nicosia, have been completed, yielding the infrastructure for a significant cultural project: the new State Gallery of Contemporary Art – SPEL. This new site opens its doors to the public for the first time on the 31st of January 2019, presenting a large-scale survey show of Christoforos Savva (1924–1968), curated by Jacopo Crivelli Visconti. The exhibition is co-organised by the Cyprus Ministry of Education and Culture, Cultural Services and Point Centre for Contemporary Art, Nicosia, in conjunction with the participation of Cyprus in the 58th Venice Biennale (May – November 2019), which will be dedicated to Christoforos Savva.

Christoforos Savva is widely acknowledged as one of the most groundbreaking Cypriot artists of the 20th Century. In a relatively short period of time he produced an impressive and highly diverse body of works, ranging from the figurative paintings of the '50s to the abstract paintings, the sculptures, the experimentations with wire, cement, and fabric leftovers, as well as the forays in furniture design and the architectural interventions he undertook in the '60s. The coexistence of styles and the wide range of themes and references that appear in Savva's work, from Greek and African Classical Art to Cypriot handicrafts, Folk Art, Informal Art, Pop Art, and avant-garde movements, all seem to suggest that strictly formal questions were not his main concern.

It could be said that the core of his practice constantly shifted toward a place that was beyond both the form and the content of any individual work. Looking closely at his activity there is a sense that this 'beyondness' embodies the artist's unique practice, his role in Cypriot society and in the local artistic system that was gradually being organised in the years shortly after independence from Britain. In May 1960, together with Welsh artist Glyn Hughes, Savva founded Apophasis [Decision], the first independent cultural centre of the newly founded Republic of Cyprus, soon to become the epicentre of intellectual and cultural activity on the island. In 1968, Savva was one of the artists selected to represent Cyprus in its inaugural Pavilion at the Venice Biennale, but only a few days after the opening, he died suddenly in Sheffield, UK.

Through more than ninety works, the exhibition *Untimely on Time* will present the inclusive, idiosyncratic diversity of Savva's production, thus paying homage to a major figure of Cypriot art while aiming to provoke reflections on the processes that have shaped the post-independence national imaginary of Cyprus. Any such endeavour needs to take into account the fact that Cyprus, like many other countries with a colonial past, did not have the opportunity to deal with the 'modern' in a substantial and autonomous way. At least in so far as its art historiography and the international visibility of its artistic production are concerned, what has

registered instead, is a sense that it ultimately chose to delve directly into the 'contemporary'. Revisiting, then, this key moment in the island's recent history becomes a fundamental step towards a better understanding of its contemporaneity.

This exhibition is being held on the occasion of a double fifty-year anniversary associated with the participation of Christoforos Savva in the first official show of the Republic of Cyprus at the Venice Biennale in 1968, as well as the subsequent death of the artist in the same year. Exhibition design by Studio Manuel Raeder. Accompanying publications in collaboration with Hatje Cantz and BOM DIA BOA TARDE BOA NOITE. This is the first of a series of events to be presented in the new State Gallery of Contemporary Art – SPEL, until it operates under the statute of the Cyprus Museum of Contemporary Art, whose establishment is under way.

The event is organised under the auspices of the President of the Republic of Cyprus, Mr. Nicos Anastasiades.

PROGRAMME OF PRESENTATIONS & TALKS

Friday 1st February

18:00 Guided tour of the exhibition by the curator, Jacopo Crivelli Visconti (in English, with consecutive interpretation into Greek)

19:30 Discussion with the curator and visual artists Andreas Chrysochos, Giorgos Kyriakou and Polys Peslikas (in Greek)

Saturday, 2nd February

11:00 Discussion with Ghika Savva-Coyle and Polina Nicolaou on Christine Savva-Duroe's archive, presented for the first time as part of the survey show (in English, with consecutive interpretation into Greek)

12:00 Presentation by Achilleas Demetriades, Advocate, on the subject of 'Artists' Resale Rights in the Cyprus legal order' (in Greek)

12:30 Presentation of the publication *The Memory of The Archive: Christoforos Savva in the 1954–1968 Cypriot Press & Literary Periodicals*, BOM DIA BOA TARDE BOA NOITE, 2019, by the author Maria Panteli, sociologist (in Greek)

Additional events to be held during the exhibition will be announced.

STATE GALLERY OF CONTEMPORARY ART – SPEL

73 Ammochostou Street, 1016 Nicosia

Opening

Thursday, 31 January 2019, 19:00

Duration

31 January – 31 March 2019

Opening hours

Tuesday – Sunday 10:00-18:00, Saturday 11:00-20:00 (closed on public holidays)

Co-organisers

Ministry of Education and Culture, Cultural Services

Point Centre for Contemporary Art, Nicosia

Supporters

Lellos P Demetriades Law Office LLC

Alexis Tsielepis

moca.org.cy

info@moca.org.cy

pointcentre.org

info@pointcentre.org